

İÇİNDEKİLER

MÜZİĞİN TEMELİ, ESKİÇAĞ'DA MÜZİK VE MÜZİK ALETLERİ	11
Eskiçağ'da Müzik ve Tıp İlişkisi	67
KLASİK İSLÂM DÖNEMİNDE MÜZİK VE EL-FÂRÂBÎ	70
Arap Müziği Üzerine	90
İSLÂM DÜNYASINDA MÜZİK ALETLERİ	99
ORTAÇAĞ'DA NOTALAMA DENEMELERİ	114
Bizans'ta Müzik ve Şenlikler Üzerine	119
Yahudi Müziğinin Temelleri	128
ORTAÇAĞ AVRUPA'SINDA MÜZİK VE MÜZİK ALETLERİ.....	134
FLAMENKO, FADO VE ÇİGAN MÜZİĞİ ÜZERİNE.....	190
“ŞAHKULU” VE “KARAKOYUN” ÖYKÜLERİ.....	197
MEVLEVÎ MÜZİĞİ VE NEY EFSANESİ	199
TÜRKLERDE VE OSMANLILARDA MÜZİK, NOTALAMA VE MÜZİK ALETLERİ	204
Kürtlerde Müzik Üzerine	244
Türkiye'de Yahudi, Rum ve Ermeni Azınlıkların Müziği Üzerine	247
MEHTER ÜZERİNE	260
OSMANLI VE CUMHURİYET DÖNEMİNDE BATI MÜZİĞİ.....	272
20. Yüzyıl Türkiye'sinin Müzik Dünyası	285
AVRUPA'DA MÜZİĞİN GELİŞİMİ ÜZERİNE	289
Athanasius Kircher'in (1602-1680) Fantastik Müzik Dünyası	289
Rönesans Dönemi Avrupa Müziği ve Müzik Aletleri.....	301
Ses Veren Sıradışı Müziksel Düzenekler	333

Rönesans Dönemi Sonrası Avrupa'da Müzik.....	338
Hadımlaştırma ve Kastratolar Üzerine	350
Kulak Anatomisi ve İşitme Kuramlarının Tarihi Üzerine	355
Akustik Bilimi Üzerine.....	362
Ses Titreşimlerini Geometrik Desenler Halinde Görselleştirme Çalışmaları	372
Müzik Otomatları ve Ultrasonik Üzerine	382
AVRUPA'DA VE BATI ESERLERİNDE TÜRK MÜZİĞİ	392
FONOGRAF, GRAMOFON VE TAŞ PLAK	410
ETNOMÜZİKOLOJİ ÜZERİNE	417
"RENGİN MÜZİĞİ"	431
"BLUES", "JAZZ", "SOUL", "FOLK", "ROCK", "POP", "RAP" ... ÜZERİNE	438
DANS ÜZERİNE.....	446
KAYNAKLAR.....	461
KİŞİ ADLARI DİZİNİ	481

MÜZİĞİN TEMELİ, ESKİÇAĞ'DA MÜZİK VE MÜZİK ALETLERİ

*“Müzik, bir annenin beşikte salladığı
çocuğuna söylediği ninnidir”*

Müzik, heyecan ve duygu yaratmak üzere özgürce üretilen sestir. Müzik, günümüzde bir sanat, ses sanatıdır. Oysa Ortaçağ'da müzik, “*quadrivium*” (dörtlü bilim) içinde yer alan bir bilimdi ve “*ars cantus*” (şarkı söyleme sanatı) da o dönemde müziğin kuramsal bir boyutu idi. Müzik bilgini Curt Sachs'a (1881-1959) göre müzik şarkı söyleyerek başlamıştır.

Doğa ile karşı karşıya duran insan, zaman içinde doğa ile uyum içerisinde yaşayarak ahengi keşfetmiştir. Henüz konuşma dilinin gelişmediği, doğa ve hayvan seslerini taklit etmek suretiyle iletişim kurma çabası içerisinde olan ilk insan için müzik, yaşamı kolaylaştıran bir araç olmaya başlamıştır. Müzik araştırmacısı Evin İlyasoğlu (doğ. 1950), ilk insan ile müzik arasındaki bağlantı konusunda şunları söyler: “*İlk insanın doğanın seslerini yansıtması, kendi sesini rüzgârın, denizin, kuşun sesine benzetmesi, ezginin doğması yolunda ilk adımlar olmuştur. Önce doğayı yansıtmak için sesini yükselten insanoğlu, sonra yalnızlığını unutmak, doğa güçlerine tapınmak için murıldanmaya başlamış, korkusunu*

yenmek için çığlıklar atmış, daha sonra da ruhsal değişimine göre kimi neşeli kimi hüznü ezgiler yaratmıştır”. Gök gü-rültüsü, rüzgârın uğultusu, suyun akışı, toprak kayması gibi doğa olaylarının yaşanması, insanların doğa olaylarının her birine ayrı anlamlar yüklemeye başlamalarına neden olmuştur. Doğaüstü güçlerin homurdanması göğün gürlemesine, kötü ruhların fısıldamaları rüzgâr uğultusuna, suyun ya da denizin sakin ya da coşkun oluşu da tanrıların iyiliğine ya da öfkesine bağlanmıştır. İlkel insan, zaman içerisinde doğada yaşanan bu gelişmeleri denetimi altına almak için âyinler düzenlemeye, büyü yapmaya, müzik ve dans ile varlık belirtisi göstermeye çalışmıştır. Büyücüler kötü ruhlarla ilişki kurmak ve onları denetim altına almak için hemen her zaman müziği kullanmıştır.¹

Müzik sanatı zaman içinde tüm güzel sanatlardan ilk ortaya çıkandır, ama onun olgunluğa erişmesi diğerlerinden sonra olmuştur. Örneğin heykel sanatı yetkinliğe İÖ 500’lerde Yunanistan’da ulaşmış; mimarlık Avrupada büyük katedrallerin inşa edildiği 1200-1300 yılları dolayında, resim sanatı ile Rönesans’ta 1500-1600 yılları dolayında yetkinleşmiştir. Şiir sanatı, tıpkı müzik gibi sürekli olarak ruhsal yaşamı temsil eder ve asla tamamlanmayacak şekilde yüksek nitelikli yeni eserler, kendilerini gönüllere duyumsattıkları ve akıllara kavrottıkları ölçüde uzun süre gündemde kalmayı sürdüreceklerdir. Yine de şiir konusunda, William Shakespeare’in (1564-1616) ürünlerinin aşılamayacak bir yetkinlik noktasını temsil ettikleri düşünülen yaklaşık tarih olarak 1650’lerden söz edilebilmektedir. Öte yandan müziğin, en azından 19. yüzyıl sonlarında Ludwig van Beethoven (1770-1827) ortaya çıkana dek sürekli bir gelişme göstererek zirve yaptığı söylenebilir.²